

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

Liiketalouden koulutusohjelma / Taloushallinto

Ville Konka

KONSERNIYHTIÖN SISÄISET VARAINSIIRROT, KAUPANKÄYNTI JA TU-
LOS

Opinnäytetyö 2009

TIIVISTELMÄ

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

Taloushallinto

KONKA, VILLE	Konserniyhtiön sisäiset varainsiirrot, kaupankäynti ja tulos
Opinnäytetyö	37 sivua + 1 liitesivu
Työn ohjaaja	Lehtori Wenla Väisälä
Toimeksiantaja	Tilitoimisto Ajan Tase Oy
Lokakuu 2009	
Avainsanat	konserniyhtiö, varainsiirrot, voiton käsittely

Konserniyhtiöt mielletään usein suuriksi kansainvälisiksi toimijoiksi, mikään ei kuitenkaan poissulje muodostamasta konsernia pienemmässä mittakaavassa. Työn toimeksiantaja Tilitoimisto Ajan Tase Oy on asettanut työn pääpainon konsernisisäisille välisille liiketapahtumille. Aiheita on käsitelty pienen kotimaisen konserniyhtiön kirjanpidon vaatimissa tarpeissa.

Konserniyhtiössä kauppaa voidaan harjoittaa sekä emoyhtiön ja tytäryhtiön että tytäryhtiöiden kesken. Normaalisti kaupankäynnistä poiketen keskinäinen kauppa ei saa näkyä konsernintilinpäätöksessä, vaan se tulee eliminoida pois. Yhtiötasolla eliminointeja ei suoriteta, vaan ne kirjataan ostoksi ja myynniksi kuhunkin yhtiöön, sillä jokainen yhtiö on erikseen verovelvollinen. Sisäisen kaupankäynnin kate tulee konsernintilinpäätöksessä vähentää, samoin hinnoittelun on oltava keskinäisissä kaupoissa linjassa markkinahintoihin. Hintapoikkeamat katsotaan konsernitueksi, tai jos hinta poikkeamaa ei näin ole käsitelty, tulkitaan se veronkierroksi.

Konserni voi myös järjestellä tulostaan osingonjaolla, jossa varoja siirretään emoyhtiölle, tai konserniavustuksella, jolla emoyhtiön tulosta jaetaan tytäryhtiöille. Toisin kuin konsernituki on konserniavustus vähennyskelpoinen kulu. Avustuksen määrä ei saa ylittää antajan tilikaudentulosta.

Kassavirran tasaamiseksi voivat yhtiöt antaa toisilleen lainoja, jotta käyttöpää oma saadaan käyttöön sillä missä, sitä tarvitaan. Konserniyhtiössä johdon ollessa tietoinen kaikkien yhtiöiden taloudentilasta on lainan myöntämisen tapahduttava hyvin tiukin ehdoin. Lainaa ei saa antaa, jos lainaajan maksukyky omien velkojen osalta vaarantuu tai lainan saajan maksukyky on heikko tai sen tiedetään heikentyvän.

Lopulliseen tulokseen päästiin tekemällä käytännön kirjanpityötä ja keräämällä sen työstämiseen tarvittavaa tietotaitoa, joka sitten koottiin opinnäytetyön muotoon. Työstä saatiin luotua käsitys, mitä konserniyhtiön kirjanpitoon muun muassa kuuluu, ja avattua kirjanpidon edetessä vastaan tulleita kirjanpidon erikoiskysymyksiä.

ABSTRACT

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU
University of Applied Sciences
Financial Administration

KONKA, VILLE Internal transfers, trading and profit in a consolidated corporation
Bachelor's Thesis 37 pages + 1 appendix
Supervisor Wenla Väisälä, Senior Lecturer
Commissioned by Tilitoimisto Ajan Tase Oy
October 2009
Keywords consolidated corporation, transfers, processing of profits

Consolidated corporations are frequently conceived as wide international operators; still there are no factors constituting a consolidated corporation in a minor scale. Tilitoimisto Ajan Tase Oy set the main stress of this thesis on business transactions between and inside the consolidated corporation. The themes and topics were debated regarding the needs of accounting in a minor domestic consolidated corporation.

This thesis aimed to clarify the concept of a consolidated corporation by means of explaining what does the concept really signify, what does it consist of and how it is established and why it would be considered the best alternative for a company form. The study focused on trades, transfers, profit processing, eliminations and loans between and in a parent company and its subsidiaries. The thesis also investigates and explains how these actions are accomplished in practice.

The empirical study of the thesis was implemented by participating and collecting the data from the actual, accounting work itself. Several discussions, negotiations and meetings were held regarding the topic and themes occurring in the process. Source material and previous studies on the matter of internal transfers in a consolidated corporation were scarce. Therefore the thesis was even more challenging and the possibility of discovering something fresh on the subject was more comprehensive.

The final results were reached by conducting practical accounting tasks and collecting the knowledge of conducting it. Together with the thesis and the tasks investigated, an impression on what consolidated corporation accounting includes and consists of was generated. Some special matters regarding accounting were also found and opened for further discussions and investigations.

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1 JOHTADANTO	5
1.1 Toimeksianto	5
1.2 Viitekehys	6
1.3 Lähdemateriaalin-valinta	7
1.4 Aikaisemmat tutkimukset	8
2 KONSERNIYHTIÖN ERITYSPIIRTEET	9
2.1 Ulkoiset tunnusmerkit	12
2.2 Vaihtoehtoja konserniyhtiön sijaan	13
2.3 Konserniaktiiva	14
2.4 Konsernipassiiva	15
3 SISÄINEN KAUPANKÄYNTI	16
3.1 Sisäinen kate tilinpäätöksessä	17
3.2 Sisäinen kiinteistökauppa	18
4 KUSTANNUSTEN JAKAMISEN PERIAATTEET	20
4.1 Muuttuvat kustannukset	20
4.2 Emoyhtiön kantamien kustannusten jakaminen	22
4.2.1 Palkkojen edelleen laskuttaminen	22
4.2.2 Muut kustannukset	24
4.2.3 Kokonaiskustannukset	24
5 SISÄISET LAINAT	25
5.1 Laina käyttöpääomaa	25
5.2 Antajan vastuu	25
5.3 Sisäiset lainasopimukset ja -ehdot	26
5.4 Lainan korko	26

6 VOITON/TAPPION KÄSITTELY	27
6.1 Konsernituki	27
6.2 Konserniavustus	28
6.3 Voiton siirto emoyhtiölle	28
7 YHTEENVETO	30
LÄHTEET	33
LIITTE	
Liite 1. Mallipohja sisäisestä lainasopimuksesta	

1 JOHDANTO

Tässä opinnäytetyössä ja tarkastellaan konserniyhtiön muodostavien yhtiöiden sisäisiä varainsiirtoja, kaupankäyntiä sekä tuloksen käsittelyä. Lähtökohtana ei ole tehdä lakitekstilueteloa, vaan etsiä tarvittaessa tapauskohtaisesti oikeat lainkohdat ja avata niitä muiden lähteiden avulla. Aihe työhön saatiin toimeksiantajan tarpeesta. Opinnäytetyön viitekehyksen muodostivat ne aiheet, jotka aiheuttivat eniten toimenpiteitä sekä saivat aikaan keskustelua kuluneen tilikauden aikana. Tästä työstä on pyritty jättämään pois kaikki se, mikä on yhteistä jokaisen osakeyhtiön kirjanpidossa ja tilinpäätöksessä. Näin työn osa-alueet korostavat niitä kirjanpidollisesti poikkeavia piirteitä, jotka ovat konserniyhtiössä.

1.1 Toimeksianto

Tämän työn toimeksiannon on suorittanut Tilitoimisto Ajan Tase Oy. Yritys on tilitoimistopalveluita tarjoava yritys, ja työ on tarkoitettu hyödyttämään suoraan myös seitsemää asiakasyritystä, jotka ovat sulautuneet yrityskauppojen myötä konserniyhtiöksi. Työn monipuolisuuden ja mahdollisimman suuren käytännön hyödyn takaamiseksi tarkastellaan työssä laajemmalti kaikkia konserniyhtiön sisäisiä varainsiirtoja. Työssä käsitellyn pohjalta laaditaan myös liitteinä löytyvät lainasopimus.

Muiden varainsiirtojen osalta näytetään esimerkein, kuinka kustannuksia jaetaan ja laskutetaan konserniyhtiöihin sisäisesti. Edellä mainitun lisäksi pohditaan, kuinka ja kuka kustannusten jaon tekee.

Pääsääntönä tässä opinnäytteessä on se, että lainat ovat rahavirtaa emoyhtiöstä tytäryhtiöille päin. Jaettavat kustannukset ovat tässä tapauksessa emonyhtiön jakamia kustannuksia palveluista, joita se tarjoaa tytäryhtiölleen ja rahavirransuunta on tytäryhtiöiltä emoyhtiölle. Konserniavustus ja konsernituki ovat nimensä mukaan avustusta tai tukea, mutta niitä tarkastellaan myös voitonsiirron operaattoreina. On kuitenkin syytä muistaa, että myös muut edellä mainitut rahoitukselliset operaatiot voidaan suorittaa myös käänteisesti konserniyhtiön sisällä.

Rakenteeltaan työ pyrkii yhdistämään teorian ja empirian yhdeksi kokonaisuudeksi. Teoria ja empiria käsitellään asia- ja lukukokonaisuuksittain. Jokaisessa luvussa on ensimmäiseksi kerrottu asiasta yleisesti, jotta lukija saavuttaisi laajemman ymmärryksen aiheeseen. Seuraavaksi on esitetty toimeksiantajan näkökulmaa aiheeseen, minkä jälkeen otetaan käsittelyyn työhön soveltuvat lähteet. Sen jälkeen kun tarvittava lähdemateriaali on saatu avatuksi, pyritään muodostamaan toimeksiantajaa hyödyntävä ratkaisu.

Edellä mainittujen asioiden lisäksi on pidettävä mielessä se, että kaikista mahdollista vaihtoehdoista tulee valita juuri, se mikä hyödyttää omistajia ja yrityksiä eniten. Tämän on kuitenkin tapahduttava oikein perustein, jotta myös verottaja ja tilintarkastaja ovat yksimielisiä siitä, että vuotuisesti laadittava tilinpäätös on hyväksyttävissä.

1.2 Viitekehys

Tässä työssä ei käsitellä lainkaan ulkomaisia tytäryrityksiä, osakkuusyrityksiä tai muutenkaan minkäänlaisia maan rajoja ylittäviä konserniyhtiön sisäistä liiketoimintaa. Kaikki tämän työn takana olevat yhtiöt ovat emonyhtiön omistuksen alla sataprosenttisesti tai sataprosenttisesti yhden tytäryhtiön omistuksessa. Samoin kaikki yritykset ovat osakeyhtiöitä. Tämä rajausta tulee työn laajuuden sekä selkeyden takia. Jos työ käsitelisi kaikki mahdolliset konserniyhtiön muodot, tulisi työstä mahdollisesti epäselvä, eikä lisäarvoa tulisi niin lukijalle kuin tekijällekään. Edellisen lisäksi toimeksiantajan intressien piirissä ei ainakaan tällä hetkellä ole tarvetta tämän laajempaan omistussuhteiden tai yritysmuotojen tarkasteluun.

Tämä työ etenee samaan tapaan kuin konserniyhtiön tilikausi. Ensimmäiseksi työssä käydään läpi tarvittavat perustiedot, jotta lukija ymmärtäisi, mikä konserniyhtiö on ja mikä sen olemassaolon tarkoitus on. Käsittelemme esimerkikikonserniyhtiön rakenteen. Tämän jälkeen siirrymme tarkastelemaan konserniyhtiötä muodostettaessa syntyneitä konserniaktiivaa ja konsernipassiivaa, jotka ovat konserniyhtiön ostamasta yhtiöstä maksamaa kirjanpidollista yli- tai alihintaa.

Muodostamisen jälkeen alkavat kauppatahtumat konserniyhtiön sisällä, joten käymme läpi sisäisen katteen ja syyt siihen, miksi verottaja on varsin kiinnostunut siitä, miten juuri oikea kauppahinta saadaan tietoon ja ehkäistään näin katteeton kaupankäynti. Toimeksiantajan erillisestä pyynnöstä avataan myös sisäinen kiinteistökauppa, joka on kirjanpidollisesti hyvin paljon työtä teettävä yksittäinen toimenpide. Kustannuslaskentaa apuna käyttäen selvitämme myös esimerkkikonserniyhtiölle parhaiten sopivat palveluiden kustannusten laskutavat.

Kustannuksien jaon jälkeen perehdymme erilaisiin rahoitusmalleihin, joita yhtiöt voivat toisilleen tarjota. Erityisesti huomioitavia tässä luvussa ovat vakuudet ja se, millaisia summia yhtiöt voivat toisilleen lainata, jottei lainanneen yhtiön omien velkojien asema vaarannu.

Viimeisessä luvussa ennen loppua pyrimme operoimaan yrityksiä tuloksia. Sivuaamme samalla hieman verosuunnittelun puolta, tutkittaessa keinoja, joilla tulos saadaan jaettava mahdollisimman tasaisesti niin, että yrityksiä poistot ja aikaisemmat tappiot voidaan hyödyntää mahdollisimman täysimääräisinä.

1.3 Lähdemateriaalin valinta

Edellä mainittuun tulokseen päästään mahdollisimman hyvin niin, että jaetaan työssä käytetyt lähteen kolmeen osaan. Ensimmäinen luokka lähteitä koostuu ohjeistuksista ja ohjeista, alalla käytetään myös ilmaisua laadintaperusteista. Luokan lähteet ovat uusia kirjoitushetkellä saatavissa olevia. Nämä uusimmat ohjeistukset on saatavissa vuosittain, ja siksi onkin tämän työn lukijan erityisen tarkasti huomioon otettava tuoreimmat ajankohtaiset julkaisut.

Toisen luokan muodostavat lakitekstit. Uudistuminen tässä luokassa saattaa olla hyvinkin hidasta. Tosin pieniä muutoksia tapahtuu koko ajan. Yhtenäistyvän EU:n mukaan tulo saattaa kuitenkin vaikuttaa nopeasti tämänkin ryhmän lähteiden paikkansa pitävyyteen. Vaikka laki onkin saattanut tulla voimaan jo 80-luvulla, on sitä voitu hyvin muuttaa kymmeniä kertoja sen voimassaoloaikana, kunnes se sitten jossain vaiheessa kumotaan, ja uusi laki ottaa sen paikan. Hyvänä esimerkkinä tästä on velkakirjalaki vuodelta 1947, joka on vuosien saatossa muuttunut vain vähän. 31.7.1947 / 622 Velkakirjalaki

Viimeisen ryhmän muodostavat lähteet, joissa valinnanvaraa on paljon ja ajankestokyky voi olla huomattavasti lakitekstejä pidempi. Kokonaisuudessaan ryhmän lähteet koskevat sisäistä laskentatointia. Tavat kustannusten jakoon ovat varsin moninaisia, eikä parhaasta perusteesta päästä useinkaan kuin tulkinnalliseen yksimielisyyteen. Malleja tarkastellaan siitä lähtökohdasta, kuinka ne sopivat esimerkkiyhtiön käyttötarkoitukseen.

Työssä on tarkoitus hyödyntää lähteitä kaikissa mahdollisissa muodoissa. Pääpainona ovat sähköiset lähteet, joista viranomaistietokanta Edilex on ollut työn aikana ahkerassa käytössä. Tätä kautta kerätty materiaali on pääosin lakitekstiä, mutta myös viranomaistahojen antamia ohjeistuksia. Perinteistä kirjaakaan ei unohdeta, vaan se toimii rinnakkain uusien vaihtoehtojen mukana.

Lähteistä parhaan kokonaisuuden muodostivat Kauppakamarin laatimat kokoelmateokset. Kauppakamari ylläpitää niitä vuosittain tekemällä päivityksiä materiaaliin tehtyjen lakimuutosten pohjalta. Lähteen käyttökelpoisuutta lisää sen jako asiakokonaisuuksiin, joihin on kerätty lainsäädäntöä ja kirjanpitolautakunnan laatimia ohjeistuksia. Materiaalina on niin tapauskohtaisia kuin yleisiä ohjeistuksia.

1.4 Aikaisemmat tutkimukset

Aikaisempia opinnäytetöitä on aiheesta niukasti tarjolla. Omasta koulustamme löytyi vain yksi vuonna 2006 Irma Maattolan kirjoittama Konsernilaskennan ja –Tilinpäätöksen järjestäminen Case: Kymenlaakson Sähkö Oy.

Konserneja yleisesti tarkastelevia käytännön lähdeaineistoja oli myös niukalti tarjolla. Niin sanottujen tutkimusten puuttuminen johti työssä puhtaiden viranomaislähteiden käyttöön. Täten tarjolla ollut materiaali muodostui tapauskohtaisesti tiedoltaan syvemmäksi, mutta laajuudeltaan kokonaisuutta katsoen varsin suppeaksi, lähdekohtaisesti.

Konserniyhtiöön liittyvät lähteet ovat pääsääntöisesti lakitekstiä. Kustannuslaskennan osalta lähteitä on ollut saatavilla runsaamminkin. Tällöin lähteiden valinnassa pyrin valitsemaan mahdollisimman uusia ja monipuolisia teoksia, jotta niiden käytöstä olisi laajemmaltikin hyötyä myös työn laajuuden ulkopuolella.

Aikaisemmat tutkimukset kuin myös lähdemateriaali on hyvin edistynyttä ammattikirkallisuutta. Syykin tähän on hyvin selvä. Konserniyhtiössä yhdistyy kaikki normaalin kirjanpidon tapahtumat kaikista osakeyhtiömuotoisista yrityksistä sekä kommandiittiyhtiöstä, että avoimesta yhtiöstä. Kun tähän lisätään vielä kaikkien mahdollisten erikoistapahtumien yhdistäminen ja sen jälkeen eliminointi konsernitilinpäätöksessä, niin on selvää, että harva tämän koulutustason käynyt pääsee työelämässä toimimaan tällaisten asioiden parissa. Konserneja tekevät kirjanpitäjät ovat useimmiten käyneet jatko- ja erikoistumisopintoja ja useimmiten he ovat suorittaneen kirjanpitäjän KLT-tutkinnon.

2 KONSERNIYHTIÖN ERITYSPIIRTEET

Toimeksiantajan tarpeen mukaisesti käsittelyssä on pienkonsernin kirjanpidon tarpeet. Tässä yhteydessä voidaan todeta, ettei tässä työssä käsitellä suuria kansainvälisiä konserniyhtiöitä ratkaisuita, joissa on useita ”holding”-yhtiöitä eli omistusyhtiöitä, jotka omistavat ja hallinnoivat kauppaa käyviä tytäryhtiöitään. Suurissa konserneissa, yritysten omistukset ja omistajat saattavat luoda varsin monimutkaisia omistussuhteita ja tällöin termistöön tulevat lisäksi osaomistusyrietykset, mahdollinen alakonserni tai useampi, sekä tytäryhtiön tytäryhtiöt. (Mäkelä, Reponen, Pohjonen & Honkamäki2009.)

Suuryrietykset muodostavat usein tytäryrietyksiä liiketoiminnan sekä eri toimialojen mukaan että maakohtaisesti. Tällaiset ratkaisut luovat perustavassa mittakaavassa joustavuutta liiketoimintaan, jolloin markkinoiden muuttuviin tilanteisiin voidaan reagoida nopeasti ,siellä missä tarvetta on.

Emoyriety tytäryrietyksineen muodostaa konsernin. Emoyrietystä ja sen tytäryrietyksiä kutsutaan tässä laissa konserniyrietyksiksi (Kirjanpitolaki, KPL 1:6). Konserniyhtiö muodostuu näin vähintään kahdesta yrietyksestä. Mitään rajaa ei ole asetettu konserniyhtiön koolle ylöspäin. Kaikki konserniyhtiön yrietykset ovat kuitenkin juridisesti ja verotuksellisesti täysin itsenäisiä yksiköitä, joilla on näin omat vastuunsa järjestää omakirjanpitosensa. Konserniyhtiön emoyhtiö on kuitenkin velvoitettu laatimaan konsernitilinpäätös. (KPL 6:1)

Kirjanpitolaki sisältää myös poikkeustapauksia, jolloin pienen konserniyhtiön emoyhtiön ei välttämättä täydy laatia konsernitilinpäätöstä. Laissa on määritelmä kolmesta ehdosta, joista yksi saa täyttyä, ennen kuin tilinpäätös on pakko laatia. Konserniyhtiön liikevaihto ei saa ylittää 7,3 miljoonaa euroa kuluneella tilikaudella. Yhdistetty tase ei saa nousta yli 3,65 miljoonan euron. Henkilöstöä saa olla keskimäärin 50 henkilöä. (KPL 3:9)

Vaikka kaikki edellä mainitut ehdot alittuisivatkin, on konserniyhtiön emoyhtiön laadittava konsernitilinpäätös siinä tapauksessa, jos se aikoo jakaa osinkoa kuluneelta tilikaudelta. Usein konsernitilinpäätös laaditaan myös joka vuosi sen takia, että saadaan yhtiön tilasta ja muutoksista kertovaa yhdenmukaista ja vertailukelpoista tietoa, jota voidaan edelleen käyttää analysoinnissa ja toiminnan edelleen kehittämisessä. (Mäkelä, 2009.)

”Konsernitilinpäätöksessä on esitettävä konsernin tulos sekä taloudellinen asema siten kuin konserniyritykset olisivat yksi kirjanpitovelvollinen” (KPL 6:7). Saman luvun mukaan jokainen konserniyhtiön yhtiö onkin itsenäinen kirjanpito- ja tilinpäätösvelvollinen, esittäytyy konserni emoyhtiön laatimassa konsernitilinpäätöksessä koko konserniyhtiö yhtenä kokonaisuutena.

Tytäryhtiön määrityksessä käytetään kirjanpitolaissa määriteltyä määräysvaltaa. Määräysvalta voi syntyä usealla eri tavalla. Yksinkertaisimmillaan emoyhtiö omistaa yli viisikymmentä prosenttia tytäryhtiön osakkeista. Määräysvalta on myös silloin, kun yrityksellä on oikeus erottaa yli puolet tytäryhtiön hallituksesta tai siihen verrattavasta muusta hallintoelimestä. Määräysvalta voi olla myös silloin kun, kirjanpitovelvollisella yrityksellä on tosiasiallisesti määräysvalta yrityksessä, esimerkiksi kiinteistöyhtiö, joka omistaa vain saman osakeyhtiön käyttämiä kiinteistöjä. (KPL 1:5)

Laissa määriteltyjä tytäryhtiön määritysmuotoja on useita. Voidaan pitää helpompina verottajalle, tilintarkastajalle ja kirjanpitäjälle on määrittää ne yritykset tarvittaessa tytäryhtiöiksi, joiden omistussuhteet liittyvät joka emoyhtiöön tai ovat suoraan jonkun tytäryhtiön omistuksessa, sillä tiedot omistuksesta käyvät yhtiöiden kirjanpidosta.

Lähes mahdotonta on kuitenkin määräysvallan määrittäminen edellä mainituille tahoille. Näin ollen voidaan kertaalleen käyttää pelivaraa siinä suhteessa, jätetäänkö konsernitilinpäätöksen ulkopuolelle yrityksiä, joissa määräysvalta tulee kuitenkin samasta suunnasta. Usein hyvän tuloksen tehnyt yhtiö, joka on samojen tahojen määräysvallassa kuin konserniyhtiö, otetaan mukaan tilinpäätökseen silloin, kun konserniyhtiön tulos on vaarassa jäädä niin tappiolliseksi, että se alkaa kuluttaa liiaksi omapääomaa. Lain mukaan kuitenkin konsernitilinpäätökseen tulee mukaan, ottaa ne yritykset määräysvallan mukaan joita tosiasiallisesti johdetaan samojen tahojen toimesta kuin muita konserniin omistusoikeuden mukaan kuuluvien yrityksiä kanssa. (KPL 1:5)

Konserniyhtiö muodostuu käsitteenä siis silloin kun yhtiöllä on hallussaan edellä mainittuja omistuksia tai määräysvaltaa kohdeyrityksissä. Pääsääntöisesti emoyhtiö on osakeyhtiö. Se voi kuitenkin olla myös kommandiittiyhtiö tai avoin yhtiö, mikäli sen vastuunalaisena yhtiömiehenä on osakeyhtiö. (Kirjanpitolautakunta, 2006.)

Konserniyhtiö voi myös muodostua emoyhtiön ja tytäryhtiön tai tytäryhtiöiden omistaessa yli 50 % osuuden kohdeyrityksen osakepääomasta. (KPL 1:5) Näin konserniyhtiöt voivat omistaa toisiaan ns. ristiin. Tällaista ristiinomistuksia pyritään hallintoa selkeyttävästi välttämään ja näin ollen konserniyhtiötä muodostettaessa käydään usein hyvin pitkälliset yritysjärjestelyt, jotka ovat usein monivuotisia ja monivaiheisia. Näiden järjestelyn tarkoituksena on luoda ennen kaikkea selkeyttä, kustannustehokkuutta ja parantaa osingonjakokykyä.

Kuten jo muutamaan kertaan on tekstissä sivuttu, voi konserniyhtiön emoyhtiö olla myös avoinyhtiö tai kommandiittiyhtiö. Tällöin vastuunjako muuttuu oleellisesti. Osakeyhtiön ollessa emoyhtiönä konserniyhtiössä on sillä vastuu toiminnastaan, veloistaan ja vastuistaan. Yhtiötä johtaa tietenkin hallitus, jonka omistajatahot ovat valinneet. (KPL 3:9)

Emoyhtiön ollessa kommandiittiyhtiö tai avoinyhtiö, siirtyy vastuu suoraan emoyhtiön omistaville osakeyhtiöille. Kyseisellä toimintamallilla voidaan mahdollisesti tuoda vakautta muuten poikkeuksellisiin yhteistyökuvioihin. Esimerkiksi pankit käyttävät keskenään soveltuvilta osin yhteistyössään tietyillä osa-alueilla kyseistä yritys järjestelyä.

Lähempää tarkasteluun otetaan nyt kuitenkin muodoltaan yksinkertaisin malli konserniyhtiöstä ja sen toiminnassa. Tarkasteltavassa, tietoja osin muuteltu salassapitovelvollisuuden takia, konserniyhtiössä on seitsemän yritystä, jotka aiemmin ovat toimineet itsenäisinä osakeyhtiöinä, joita ovat omistaneet samat tahot. Osa yrityksistä on aiemmin omistanut osuuksia toisistaan aikaisempien liikejärjestelyiden osalta, joten nyt konserniyhtiöön syntyy jäljempänä esitettävää konserniaktiivaa. Liiketoiminnan kasvaessa toimialojen laajentuessa ja monipuolistuessa on kokonaisuuden paremman hallitsemisen vuoksi yhtiöt nyt haluttu yhdistää yhdeksi kokonaisuudeksi, jotta esimerkiksi hallinto ja voitonjako voidaan suorittaa emoyhtiönä kautta.

Emoyhtiöstä käytetään puhuttaessa usein hyvin kuvaavaa sanaa palveluyhtiö. Omistamisen lisäksi tämä johtuu siitä, että yritys vuokraa omistamiaan laitteita niin tytäryhtiöilleen, kuin ulkopuolisille. Tämän lisäksi yhtiö tuottaa kaiken tytäryhtiöiden tarvitseman hallinnon aina yksiköiden johtamisesta, edustamisesta ja kirjanpidonjärjestämisestä.

Edellä kuvattu palvelujen myynti konserniyhtiön sisällä näyttää kyntensä käytännössä siinä, kun kausittaisesti jokin yhtiö tarvitsee suurempaa huomiota erinäisten liiketoimintaoperaatioiden takia. Toiminnan sopeuttajan roolin lisäksi, siitä on suuri apu esimerkiksi jos jokin tytäryrityksistä on kiinteistöyhtiö tai kiinteistöjä ja työvälineitä omistava osakeyhtiö.

Edellä mainitun laisessa yrityksessä henkilötyövoiman tarpeen voidaan sanoa olevan niin satunnaista ja osa-aikaista, ettei sen palvelukseen välttämättä ole perusteltua palkata henkilöstöä ollenkaan. Säästöä koituu siitä, ettei yritystä tarvitse liittää työntajarekisteriin, eikä muutenkaan maksaa nousevia hallintokustannuksia, joita esimerkiksi palkanlaskenta aiheuttaa tilitoimistossa.

2.1 Ulkoiset tunnusmerkit

Konsernin näkyminen ulospäin kuluttajalle ei ole lainkaan pakollista. Jokainen yhtiö käy omaa liiketoimintaansa ja on juridisesti yksin vastuussa teoistaan, vaikka onkin konserniyhtiö-statuksen alla. (Osakeyhtiölaki) Ulkoisesti konserniyhtiö käytetään markkinoinnin ja uskottavuuden lisäämiseen. Onhan ainakin, jos ei muuta, hienon

kuuloista kuunnella keväisin kun suuret kansainväliset konsernit ja yhteenliittymät julkistavat tuloksiaan.

On mahdollista saada synergioita aikaiseksi, myös muidenkin sidosryhmien kanssa. Rahoituksen saamiseen on myös paremmat mahdollisuudet, kuin vastuita ja vakuuksia, voidaan saada yritystakausten muodossa muilta saman konsernin yhtiöiltä. Lähes mikä tahansa yritys voi antaa takauksen toiselle yritykselle, mutta se on ilman samaa omistajapohjaa yleensä erittäin harvinaista. Myös kilpailtaessa suurista urakoista tuo konserniyhtiö lisää vakuutta ja liikevaihtoa, mikä mahdollistaa kilpailun monipuolisemmin markkinoilla. Liikevaihtoa kysytään ensimmäiseksi neuvoteltaessa suurista urakoista, koska teollisuuden neuvottelijat uskovat sen kertovan siitä, kuinka vahvasti ja joustavasti yritys selviää urakan maksuliikenteen hoitamisesta, silloin kun kustannusten ja tuottojen jaksot ovat erilaiset.

2.2 Vaihtoehtoja konserniyhtiön sijaan

Jos kaikkien seitsemän yrityksen toimialat olisivat samanlaiset, ja ne harjoittaisivat lähestulkoon homogeenista liiketoimintaa eri paikkakunnilla, ei konserniyhtiön muodostaminen olisi ehkä enää hallinnollisesti ja kustannuksellisesti ajateltuna perusteltua. Tällöin yhtiöt voitaisiin yhdistää yhteen osakeyhtiöön, jolla olisi toimipisteitä useammalla paikkakunnalla ja näitä toimipisteitä seurattaisiin sisäisen kustannuslaskennan avulla.

Seuraavanlainen käytäntö saattaisi jopa tehdä tämänkaltaiset opinnäytetyöt turhiksi ja poistaisi erikoiskysymykset ja rahaliikenteen ja kaupankäynnin eri yhtiöiden välillä. Tällöin jäisi pois myös konserniyhtiön tilinpäätöksen laadinta ja konserniyhtiöiden välisten velkojen täsmääminen ennen tilipäätöstä. Verottajallakaan ei välttämättä aina olisi mitään sanottavaa sisäisiin vuokrasummiin tai palvelujen ja tuotteiden myyntihintoihin eikä kenenkään tarvitsisi miettiä, mikä on tuotteen käypä markkinahinta.

Kun kauppaa ei käytäisi tytäryhtiöiden välillä, vaan kuluja siirrettäisiin sisäisessä laskennassa kustannuspaikalta toiselle, jäisivät mahdolliset virheet yrityksen oman laskennan eroiksi. Konserniyhtiössä välisten velkojen ja saamisten on oltava yhtä suuria ja niiden on oltava todellisia, ja niiden maksamisesta pitää olla myös suunnitelma.

Konserniyhtiön kirjanpitoa tehtäessä ilmeni myös monia kustannuksia nostavia asioita. Näistä suurimmat yksittäiset kustannukset olivat sisäiset lainat ja myyntien täsmäytys. Tilanteessa, jossa seitsemän osakeyhtiötä lainaa rahaa ristiin toisilleen, syntyy nopeasti monimutkainen lainojen ja edelleen lainojen verkosto. Tässä työssä käytetyssä esimerkkiyhtiössä lainoja annettiin ja maksettiin päivittäin, jolloin lainojen korot, josta kerrotaan myöhemmin, tulivat hyvin työlääksi laskea, samoin rahaliikenne, joka syntyy laskuista. Seuraavassa esimerkki äskeisenlaisesta tapauksesta: Toisessa yrityksessä oli kirjattu sisäinen lasku maksetuksi, samaan aikaan saattoi toinen yhtiö kuitata saman summan lainan maksuksi, eikä laskua reskontrasta pois, joten näiden tapahtumien selvittäminen jälkepäin tilitoimistossa aiheutti asiaan nähden kohtuuttoman paljon työtä.

Silloin kun edellisen esimerkin mukaisia tapahtumia mahtuu kuukauteen useampi, aiheuttivat ne pelkästään jopa puolet kirjanpidon ja tilinpäätöksen kustannuksista. On siis todettava, ettei konserniyhtiötä voida muodostaa ilman hyvin vahvaa taloushallinnon osaamista. Tämä osaaminen pitäisi löytyä muodostavista yhtiöistä itsestään. Vaikka kirjanpito olisikin ulkoistettu osaaville tekijöille, on myös päivittäistä rahaliikennettä ja reskontraa hoitavien henkilöiden oltava koulutettuja ja tarkkoja toiminnassaan.

2.3 Konserni aktiiva

Kun konserniyhtiö on saatu yritysjärjestelyjen kautta luoduksi, on aika käydä kauppaa yhtiöiden osakkeilla, jotta suunnitellut järjestelyt saadaan tehtyä. Tämän opinnäytteen takana olevassa konserniyhtiössä emoyhtiö osti yhtiöitä tai niiden osuuksia yksityisiltä henkilöiltä sekä muilta yhtiöiltä. Tällä kertaa yritysjärjestelyjen tulos ja tarkoitus oli hankkia kaikkien tytäryhtiöiden osakkeet suoraan emoyhtiön omistuksen alle.

Konserniaktiivaa muodostuu niin sanotun hankintamenomietelmän seurauksena, joka on termi joka kuvaa konserniyhtiön sisäisiä yrityskauppoja. Konserniaktiivaa syntyy silloin, kun yhdisteltävän tytäryhtiön osakkeista on maksettu suurempaa hintaa, kuin yhdisteltävän tytäryrityksen vastaava pääoma on kirjanpidossa. (KPL 6:8)

Taseen vastaavaa-puolella esitetään yrityksen varat. Taseen vastaavaa-puolta erotellaan vielä edelleen pysyviksi vastaaviksi ja vaihtuviksi vastaaviksi. Pysyvät vastaavat ovat aineelliset hyödykkeet, joita ovat omistetut kiinteistöt, maa- ja vesialueet, sekä tuotantokoneet ja kalusto. Vaihtuvat vastaavat ovat taas vaihto-omaisuus eli varasto, saamiset asiakkailta sekä rahat ja pankkisaamiset. (Tomperi, 2004, 34.)

Yrityksistä maksettava hinta on useimmiten suurempi kuin tasearvo. Yrityksen taseeseen kirjataan vain varat ja velat. Yrityksen hinnan määrittäminen on kokonaisuudessa erillisen työn aihe, mutta tässä yhteydessä riittää mainittavaksi, että yrityksen arvoa voivat nostaa hyvät asiakassuhteet eli asiakasrekisteri, olemassa olevat kontaktit alihankkijoihin, koulutettu ja oikein rekrytoitu henkilökunta, sekä tunnettu yritysimage. Tätä arvoa kutsutaan liikemaailmassa ”**goodwill**” -arvoksi, tyypillistä goodwillissä on sen arvon hankala määrittäminen. (Tomperi, 2004, 42.)

Konserniyhtiön muodostamisesta syntynyt aktiiva kirjataan kirjanpidossa konserniaktiivatilille. Konserniaktiiva tulee poistaa normaaliolosuhteissa viiden vuoden kuluessa tasapoistomenetelmällä. Poikkeavasti poistoaikaa voidaan pidentää enintään 20 vuoteen, jos katsotaan yritysoston vaikutuksen olevan pidempiaikainen. Näin tehty poisto vaikuttaa kohdennetusti sen tytäryrityksen tulokseen alentavasti, jonka hankinnasta aktiiva on syntynyt. (KPL 6:8)

2.4 Konsernipassiiva

Konserniaktiivan syntyessä taseen vastaavaa arvoa suuremmasta kauppahinnasta, muodostuu konsernipassiiva silloin, kun kauppahinta on pienempi kuin taseen vastaava arvo. Syntynyttä konsernipassiivaa ei lisätä tuottoihin konsernituloslaskelmaan tsaeriin niin kuin konserniaktiivalla tehtiin. Konsernipassiivaa lisätään tulokseen saman määräisenä silloin, kun sitä vastaan on realisoitunut tuotto tytäryhtiössä. (KPL 6:8)

Edellinen menettely selviää parhaiten esimerkin avulla. Yrityksestä maksetaan sen taseen vastaavaa arvoa pienempi kauppasumma silloin, kun sillä on saatavia, jotka ovat epävarmoja tai on epävarmuutta olemassa olevan varaston kunnosta tai sen arvostusperiaatteissa. Tällöin yritys myydään saatavineen pienemmällä hinnalla, mutta saatavien realisoitumisesta syntynyt tulo kirjataan vasta silloin, kun rahat ovat tuloutuneet tilille reaalisesti. Näin ollen veroja ei tarvitse maksaa yhtään sen aikaisemmin, kuin myynnistä on saatu tuloa. Voi olla myös mahdollista, että ostohetkellä tiedetään tulevien tai kuluvan tilikauden olevan tappiollinen (Rasilainen.)

3 SISÄINEN KAUPANKÄYNTI

Kun tytäryhtiö A myy valmiita rautatuotteita ja tytäryhtiö B ostaa rautaa uuden hallin rakentamista varten, syntyy A:n ja B:n välille kaupankäyntiä. Tytäryhtiö C:llä on työmiehiä ja koneita hallin rakentamista varten, joten B ostaa siltä rakennuspalvelut. Yksinkertaisimmillaan näin toimii konsernin sisäinen kaupankäynti. Konserniyhtiön sisällä yritykset voivat käydä kauppaa keskenään normaalisti, aivan niin kuin he kävisivät kauppaa ulkopuolisten asiakkaidensa kanssa.

Perusteluja sille, miksi konsernin yritysten kannattaa tukea toisiaan, on monia. Melkeinpä aina sisäisissä kaupoissa myyntihinta on edullisinta mahdollista tasoa ja näin välttyään kilpailuttamisen tuomilta kustannuksilta, olettaen tietenkin, että oman konsernin yhtiö pystyy tuottamaan tai hankkimaan tuotteita edullisemmin kuin muut konserniyhtiön ulkopuoliset vastaavia tuotteita tai palveluita tarjoavat yritykset.

Kauppasuhteet pysyvät myös luotettavalla pohjalla, koska mahdolliset luottotappiot koskevat yhtäläillä koko konserniyhtiötä. Samoin takuuasioista ei tarvitse riidellä, koska tässäkin tapauksessa riidan molempien osapuolien kustannukset maksetaan lopulta samoista rahoista. Sopimusneuvotteluissa päästään siis normaalia helpommalla.

Samoin työllistävä vaikutus säilyy omassa lähipiirissä. Työvoimaa voidaan myös joustavammin kohdistaa, ostopalveluna yritykseltä toiselle, mikäli työtilanne konserniyhtiön sisällä sallii väliaikaisen työvoiman käyttämisen konserniyhtiön sisäisissä hankkeissa. Konserniyhtiön omia projekteja jaksottamalla hiljaisempiin aikoihin voidaan myös työntekijöille taata työtä suhdannevaihteluista huolimatta.

Tällainen kaupankäynti ei millään lailla ole konserniyhtiön sisällä kiellettyä ja kauppaa voidaan käydä ihan kaikista mahdollisista tuotteista ja palveluista. Poikkeuksena normaaliin kaupankäyntiin konsernissa on otettava huomioon kaksi lähipiirin mukanaan tuomaa vaikutusta, käypä kauppahinta ja sen määrittäminen sekä tilinpäätöksessä sisäisen katteen ja kaupankäynnin eliminointi. (KILA, 2006.)

3.1 Sisäinen kate tilinpäätöksessä

Konserniyhtiöiden käydessä kauppaa, ostaa yritys A tuotteita varastoon ja edelleen myyntiin 10 000 euron arvosta. Yhtiö A myy kuitenkin tuotteet eteenpäin konsernin sisällä 15 000 eurolla ja saa näin kaupasta katetta itselleen 5 000 euroa. (Esimerkki 1.) B ei ole myynyt A:lta ostamiaan tuotteita eteenpäin ennen tilikauden päättymistä.

Tällainen kate tulee kuitenkin konsernitilinpäätöksessä eliminoida, koska konserni tekee katteellista myyntiä vain silloin kun se tekee kauppaa konserniyhtiön ulkopuoleisten yhtiöiden kanssa. Konsernitasetta laadittaessa on vähennettävä konserniyritysten keskinäiset saamiset ja velat sekä konserniyritysten taseisiin aktivoidut konsernin sisäiset katteet. (KILA, 2006.)

	ELIMINOINNIT				
	YHTIÖ A	YHTIÖ B	A	B	KONSERNI
TULOSLASKELMA					
Liikevaihto	15 000		-5 000		10 000
Ostot	10 000	(15 000)			10 000
					(0)
TASE					
Varasto		(15 000)		-5 000	10 000

Sisäisen katteen eliminointi Esimerkki 1.

Jotta eliminoinnit voitaisiin suorittaa, tarvitsee kirjanpidossa tehdä normaalista osakeyhtiönkirjanpidosta poikkeavia toimenpiteitä. Konserniyhtiön sisäinen myynti, niin kuin kaikki muutkin konserniyhtiön sisäiset tapahtumat, tulee kirjata omille kirjanpidon tileille. Käytettävästä kirjaustekniikasta ja kirjanpito-ohjelmasta riippuen käytetään myös omaa tositelajia. Oman tositelajin käyttäminen edesauttaa lähinnä käytännön työtä, eikä se ole lain, vaan käytännön velvoittama toimenpide.

Konsernin sisäiset tuotot ja kulut sekä sisäinen voitonjako, konserniyritysten keskinäiset saamiset ja velat, samoin kuin konsernin sisäiset katteet ja niiden muutokset saadaan jättää vähentämättä, jos vähentäminen ei ole tarpeen oikean ja riittävän kuvan antamiseksi konsernin toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. (KPL 6:3)

Selkokielellä edellä mainittu lain lainaus tarkoittaa sitä, jos puhumme usean miljoonan liikevaihdolla toimivasta konserniyhtiöstä, että kustannusten tarkkuus ei jää kiinni kymmenen euron heitosta suuntaan tai toiseen. Kappaleessa neljä yritetään kuitenkin löytää ne sisäisten kustannusten jaksotustavat, jotka antavat lyhyellä, mutta ennen kaikkea pitkällä tarkasteluvälillä mahdollisimman tarkan kuvan kustannuksista.

3.2 Sisäinen kiinteistökauppa

Konsernin sisäinen kiinteistökaupankäynti on mukana toimeksiantajan pyynnöstä. Vaikkakin kyseinen kauppatapahtuma on usein konserniyhtiön sisällä varsin harvoin toistuva, jättää se pitkäaikaiset jäljet ja huomionkohteen kaikkiaan kolmeen eri tilinpäätökseen vuosiksi eteenpäin. (Rasilainen.)

Kun konserniyhtiö A ostaa kiinteistön, jonka kauppahinta on 40 000 euroa, ei yhtiö A saa vähentää tuloksestaan kuluvalle tilikaudella kokonaisuudessaan koko hankintakustannusta, vaan se saa ainoastaan aktivoida osan kauppahinnasta vähennykseksi kuluvalle tilikaudella. Tätä toimenpidettä kutsutaan poistoksi. Pysyviin vastaaviin kuuluvan aineellisen omaisuuden hankintameno aktivoidaan ja kirjataan vaikutusaikanaan suunnitelman mukaan poistoina kuluksi. (KPL 5:5)

Vaikutusaika on se aika, jonka ajan kiinteistö tulee olemaan tuotannollisessa käytössä. Tosin mikään ei estä käyttämästä kiinteistöä tuotannossa, vaikka sen arvo kirjanpidossa olisi jo kokonaan kuoletettu. Poistot tehdään erillisen poistosuunnitelman mukaan.

Mitä pienempi hankinta hinta kiinteistöllä on, sitä suuremmaksi poiston vuotuista erää pyritään laittamaan. Maksimipoiston ollessa seitsemän prosenttia vuodessa, kuitenkin poikkeusta on muodostamassa vuosi 2010, jolloin tuotantokiinteistöstä saa tehdä tuplipoiston, nähtäväksi jää, nouseeko kirjanpidon poistoprosentti 14:ään lopullisesti. Toisaalta mitä suurempi on kiinteistön hankintahinta, sitä pienemmäksi poistosuunnitelma pyritään laatimaan. Tällä pyritään ennen kaikkea varomaan oman pääoman puolittumista kirjanpitoarvosta tai painamasta omapääomaa kokonaan tappiolle. (KPL 5:5)

Kun kiinteistö edelleen myydään konsernin sisällä, tulee alkuperäinen poistosuunnitelma säilyttää, ei uudessa yhtiössä, vaan konsernitilinpäätöksessä. Tähän pätee sama periaate kuin konsernin sisäiseen myyntiin, eli se ei saa vaikuttaa konsernitilinpäätökseen vaan konsernitilinpäätökseen vaikuttavan ainoastaan konsernin kauppatapahtumat konserniyhtiön ulkopuolisten yhtiöiden kanssa. (Rasilainen & Pitkänen)

Kuitenkin kiinteistön ostanut yhtiö laatii kauppasummasta oman poistosuunnitelmansa omaa tilinpäätöstään varten, mutta erotus eliminoidaan muiden liiketapahtumien tapaan alkuperäisen poistosuunnitelman ja uuden poistosuunnitelman väliltä konsernitilinpäätöstä laadittaessa. Eliminointeja suoritetaan niin kauan, kunnes rakennus on saatu kokonaan poistettua tai se myydään konsernin ulkopuolelle. (Rasilainen)

Emoyhtiö myy tytäryhtiölle kiinteistön hintaan 10 000. Emoyhtiö on aikaisemmin ostanut kiinteistön hintaan 8 000 ja on jo aikaisemmin tehnyt suunnitelman mukaisia poistoja (320/vuosi, poistosuunnitelma 25 vuotta) viideltä vuodelta. Tytäryhtiö huomioi tehdyt poistot kolmelta vuodelta, joten sille jää vuosipoistoksi $10\,000/20 = 500$. Emoyhtiössä taseen jäännösarvo on $8\,000 - 1\,600 = 6\,400$. Esimerkki 2.

Vuosi 1.	Emo	Tytär	Eliminointi	Konserni
Poistot		500	-180	320
Myyntivoitto	3 600		-3 600	
Tulos			-3 420	
Rakennukset		9 500	-3 420	6 080

	Emo	Tytär	Eliminointi	Konserni
Poistot		500	-180	320
Edellisenkauden myyntivoitto	3 420		-3 420	
vanhat voittovarot	-3 420			
Tulos			-3240	
Rakennukset		9 000	-3 240	5 760

Sisäisen kiinteistökaupan poistot Esimerkki 2

4 KUSTANNUSTEN JAKAMISEN PERIAATTEET

4.1 Muuttuvat kustannukset

Ennen kuin päästään laskemaan kustannuksia, jotka sitten laskun avulla laskutetaan edelleen eteenpäin, täytyy selvittää nettokustannukset, jotka aiheutuvat sisäisen myynnin tuottamisesta. Nettokustannusten päälle lisätään sitten kulloinkin voimassa oleva määrä arvonlisäveroa. Veroa lisätään tällä hetkellä 22 %, kun kyseessä on palvelun tai laitteiston vuokra, muuttunut maailmantalouden tilanne saattaa kuitenkin nostaa arvonlisäveroprosenttia Suomessa valtion päättäessä toimenpiteistä, jolla Suomen talous saadaan turvattua. (Arvonlisäverolaki)

Jos laskutetaan edelleen kiinteistöjen vuokria, on niiden veroprosentti nolla tai 22. Tämä riippuu siitä, onko yritys hakeutunut verovelvolliseksi kiinteistöjen luovuttamisesta. Jos yritys on vähentänyt kiinteistöä rakentaessaan arvonlisäveron tai on ostanut arvonlisäverovähennyskelpoisen kiinteistön tai -laitteen, joutuu yritys sen myynnissä tilittämään arvonlisäveron, jos se on sen ostaessaan ottanut edukseen. Jos hankittu laite on arvonlisäverollisesti saastunut eli menettänyt veron tai sen rakentamisessa ei veroa ole vähennetty, ei sen vuokraamisestakaan tarvitse maksaa arvonlisäveroa, paitsi jos vuokrataan jotain muuta kuin kiinteistöä. (Laki konserniavustuksesta verotuksessa, KonsAvl.)

Muut mahdolliset veroluokat olisivat edellä mainitun lain mukaan 17 % elintarvikkeille ja 8 % matkalipuista ja kirjoista. Tässä yhteydessä käytetään ylintä arvonlisäveron luokkaa, koska muiden veroluokkien palveluita ei ole käytössä tässä konsernissa. Kuitenkin kannattaa ottaa huomioon, että veroluokat Suomessa saattavat vuonna 2009 al-

kaneen maailmanlaajuisen talouden alamäen takia muuttua useita kertoja vuoden 2009 aikana ja sen jälkeenkin. Siten kaikki voimassa olevat verokannat kannattaa tarkistaa ajankohtaisesta lähteestä.

Kustannuslaskennassa puhutaan tuotannosta, jossa odotetaan syntyvän tavaroita, palveluja, tietoa tai elämyksiä. Tuotannolla voidaan tarkoittaa yksittäistä hanketta tai jatkuvaksi tarkoitettua toimintaa. (Pellinen 2003.)

Nyt kyseeseen tulevat molemmat tuotannon muodot: sekä hankeluontoisuus että pitkäaikaisuus. Pitkäaikaisina voidaan pitää kiinteää kuluja, jonka emoyhtiö kantaa ensin itse koko konsernipuolesta, näin rahoittaen toimintaa tytäryhtiöiden osalta. Esimerkkinä tällaisesta kustannuksesta voidaan pitää koko konsernin kattavia tietojärjestelmiä joiden ylläpito on emoyhtiöllä. (Pellinen 2003.)

Kustannusten pääryhmiä on kaksi: muuttuvat kustannukset ja kiinteät kustannukset. Kaikki kustannukset ovat pohjimmiltaan muuttuvia, sillä kaikki kustannukset johtavat tuotteen valmistukseen. Tosin kustannusten laatu voi olla välillistä tai välitöntä. Kiinteät kustannukset ovat ne kustannukset, joiden muutos on hyvin hidasta tai olematonta suhteessa tuotantomäärään. Muuttuvat kustannukset seuraavat tuotantoa reaaliajassa määrä- ja laatu-perusteisesti. (Pellinen 2003.)

Kiinteänä kustannuksena voidaan pitää semmoista kustannusta, joihin tuotannon määrän muuttuminen ei vaikuta. Kiinteät kustannukset kasvavat tasaisesti ajan ollessa ainoana muuttuvana tekijänä. Sen takia näitä kiinteitä kustannuksia on varsin helppo jakaa kuukausille tai mille tahansa muulle halutulle aikajaksolle. (Pellinen 2003.)

Projektiluontoisempina kustannuksena voidaan pitää palkkaa, joka kuluu tytäryhtiöiden johtamiseen ja hallintointiin. Tämän kulun kohdistaminen oikein kuukausittain vaatii kustannuslaskennalta jo hieman enemmän, jotta kustannukset saadaan jakautumaan oikein. Jos kustannuksia jaetaan väärän suuruisina, liian pieninä tai liian suurina, voidaan tilannetta pahimmassa tapauksessa pitää peiteltyinä osingonjakona, jossa rahaa on vastikkeetta liikkunut yhtiöltä toiselle joko liian vähän tai liian paljon. (Pellinen 2003.)

Kustannuslaskennassa termi näiden kustannusten laskennassa on muuttuvat kustannukset. Kustannuksesta tulee muuttuva silloin, kun toimintasuhde ja kustannukset muuttuvat toisistaan riippuen. Tällöin määrän kasvaessa eli tuntien lisääntyessä nousevat määräkustannukset eli muuttuvat kustannukset. (Riistamaa 2004.)

Kun erikseen on saatu laskettua kustannuslaskennan avulla sekä muuttuvat kustannukset että kiinteät kustannukset, kootaan näistä lopulliset kustannukset eli kokonaiskustannukset. Kun nettomääräisten kokonaiskustannusten päälle lisätään aiemmin mainittu arvonnäköalainen veroprosentti, saadaan bruttokustannukset, jotka laskutetaan sitten tytäryhtiöltä. (Riistamaa 2004.)

4.2 Emoyhtiön kantamien kustannusten jakaminen

Kaupankäynnin ja ennen kaikkea hallinnon ja kustannusten seuraamisen selvittämiseksi ottaa emoyhtiö ensin vastatakseen koko konserniyhtiölle kuuluvia kuluja. Monesti tämä edesauttaa ja nopeuttaa päätösten syntymistä ja selkiyttää myyjän ja asiakkaan välistä suhdetta kun, kaikkien konserniyhtiön seitsemän eri yhtiön toimihenkilöt menevät neuvottelemaan saman myyjän kanssa erikseen samasta asiasta.

Jaettavia kustannuksia syntyy esimerkiksi ohjelmistojen lisenssimaksuista. On selvää, mille yritykselle esimerkiksi lisenssit kuuluvat, eli kustannusten osoite ja määrä ovat helposti tiedossa. Vaikka kustannukset olisivat selvillä, voidaan silti törmätä ongelmaan joka kantaa nimeä jaksotusongelma. Jaksotusongelmaa kuvataan kysymyksellä: ”Miten useille laskentajaksoille kohdistuvat kustannukset jaetaan eri jaksoille?” (Riistamaa 2004.)

Ohjelmistojen lisenssikustannus voi tulla emoyhtiön kuluksi esimerkiksi neljä kertaa vuodessa. Kuitenkin tytäryhtiöitä laskutetaan kerran kuukaudessa. Tällöin harkittavaksi jää, muutetaanko laskun kiinteiden kustannuksien osuutta kerran neljässä kuukaudessa vai jaetaanko neljännesvuosittain tuleva kulu tytäryhtiöille kuitenkin kuukausittain.

4.2.1 Palkkojen edelleen laskuttaminen

Palkkojen edelleen laskuttaminen koostuu monesta muuttujasta. Mitä pitemmälle ja mitä tarkemmin halutaan kulu edelleen laskuttaa, sitä vahvemmin esille nousee arvostusongelma. (Riistamaa 2004.).

Tehtyjen työtuntien listaaminen ei ole ongelma, vaan ongelma muodostuu siitä miten määritellään tuotteelle yksikköhinta. Yhtenevän tuntihinnan löytyminen on lopulta pienimuotoinen muutamien vaihtoehtojen arvio, koska aivan eksaktia keskimääräistä tuntihintaa on lähes mahdoton määrittää. Miksi tehdyn työn tuntihintaa ei voida tarkasti määrittää, on tässä muodossa väärin sanottu. Yksittäisen tunnin hinta voidaan määrittää. Kun myytäviä palveluja tuottaa kuitenkin konserniyhtiössä yleisesti viisi eri ihmistä, saadaan viisi eri tuntihintaa. Kuten luvun alussa todettiin, mitä pidemmälle mennään, sitä vahvemmin esille nousee arvostusongelma. Näin lopullinen tuntipalkka laitetaan käytännössä hieman suuremmaksi kuin todelliset kustannukset.

Lisäksi palkkaan kuuluu sivukuluja, joita ovat eläkkeet ja sosiaaliturvamaksut. Nämä edellä mainitut kulut lasketaan palkkasumman päälle tai palkkasummasta. Suuremman ongelman muodostaa peruspalkan osan laskeminen. Tuntipalkan lisäksi lasketaan tuovat muuttuvia tekijöitä ylityöt, lomakorvaukset ja kilometrikustannukset, joita palvelun tuottaminen aiheuttaa.

Välitöntä kulu per tunti määritettäessä tässä tapauksessa otetaan kustannuksille mahdollisimman pitkän tarkastelujakson, joka tässä tapauksessa voi olla edellinen tilikausi. Tilikausi on kaksitoista kuukautta, kirjanpitolaissa on säädetty tarkemmin sen poikkeavaisuuksista. (KPL 7:3)

Kyseisessä konsernissa edelleen laskutettavia palkkoja aiheutuu kolmen ihmisen työstä. Kaikki henkilöt ovat palkkaukseltaan ylempiä toimihenkilöitä, joten heidän palkkansa on kiinteä kuukausittain. Samoin heidän kuukaudessa ajamansa ajokilometrit pysyvät vuodesta toiseen samassa kokonaisluokassa. Tällöin saadaan kulut selville tälle vuodelle laskemalla korotukset mukaan viime vuoden lukuihin.

Palvelujen kokonaiskustannusten jälkeen täytyy määrittää tuntimäärä, jotta saadaan aikaiseksi edelleen laskutettava yksikkökustannus. Kuukaudessa on keskimäärin 160 – 180 työtuntia, joten voidaan ajatella, että ihmisen tehokas työaika on lähempänä 160 tuntia, joten nämä kolme henkilöä tekevät kuukaudessa 480 tuntia ja koko vuotena 5 760 tuntia edelleen laskutettavaa työtä. Näin ollen saadaan vuosittainen palkan edelleen laskutuksen yksikkökustannus kaavasta:

$$\frac{\text{Edellisen vuoden palkkakustannukset} + \text{palkan ja palkkojen sivukustannustenkorotukset}}{5760}$$

4.2.2 Muut kustannukset

Käsiteltävän konsernin toimialasta ja liikevaihdosta puolet muodostuu palveluiden tuottamisesta oman konsernin yrityksille, loppuliiketoiminnasta muodostuu tuotteiden myymisestä ulkopuolelle eli normaalista liiketoiminnasta. Kuukausittain tapahtuvaan laskutukseen täytyy myös saada mukaan puolet emoyhtiön kustannuksista, joita ei ole vielä edelleen laskutettu aikaisemmissa kohdissa.

Näitä kustannuksia ovat esimerkiksi lainojen korot ja muut vakuutukset, jotka eivät liity palkan sivukustannuksiin, ulkopuoliset hallintopalvelut ja muut ulkopuoliset palvelut kuten esimerkiksi puhelinliittymät, taseen kalusto ja rakennelmat ja sen ylläpito.

4.2.3 Kokonaiskustannukset

Kun edellä esitettyjä kustannusten laskentamalleja hyödynnetään, saadaan lopulta yhdistämällä eri laskentamalleilla saadut kustannukset yhdeksi laskuksi, jonka palvelun tuottanut tai kokonaan ensin maksanut yritys laskuttaa eteenpäin siltä yritykseltä, joka kulut on aiheuttanut.

Kiinteitä kuluja tulee lopulta kahta eri mallia, eli suoraan edelleen laskutettavat kustannukset, joita emoyhtiö on välillisesti rahoittanut sekä emoyhtiön omasta liiketoiminnasta aiheutuvat kiinteät kustannukset. Muuttuvat kustannukset koostuvat palkkoista, niitä määritettiin määrä perusteisesti käytettyjen tuntien mukaan, jäljelle jääneet materiaalit laskutetaan käytännössä melkein nettohinnoin, materiaalien hintaan lisätään vain pieni yleiskulu joka kattaa tuotteen varastoinnista ja käsittelystä johtuneet

kulut. Teollisuusaloilla yleiskulu on normaalisti 12 % ja se lisätään tuotteen netto-ostohinnan päälle.

5 SISÄISET LAINAT

5.1 Laina käyttöpääomaan

Konsernin yhtiön sisäisissä lainoissa on omat etunsa ja vastuunsa. Lainan ottaminen omasta konsernista on varmasti halvin tapa toisen yhtiön ottaa lainaa. Myös lainan saaminen on nopeampaa ja takaisin maksuaikataulu joustavammin sovittaessa kuin lainattaessa rahaa ulkopuoliselta liikkeellelaskijalta. Esimerkki konserniyhtiössä pyritään lyhytaikaisilla lainoilla kattamaan käyttöpääoman tarvetta eriyhtiöissä.

Sisäisiin lainoihin liittyy myös väärinkäytösriskejä. Sen vuoksi on tarkasti varmistettava siitä, että sekä lainanantaja että lainanottaja ovat kelvollisia ja maksukykyisiä asemassaan. (OYL 13:2)

5.2 Antajan vastuu

Kun kyseessä on konserniyhtiö ja annettava laina on ns. lähipiirilainaa eli lainanantajalla ja vastaanottajalla on käytössään vahvinta mahdollista sisäpiiritietoa kummastakin lainan osapuolesta, on tärkeää, ettei laina ole täysin vastikkeeton tai jo valmiiksi täysin menetettyä rahaa. Lainaaja itse ei voi lainata yhtään sen enempää rahaa, kuin mihin sillä on varaa. Lainanantaja ei saa heikentää tai vaarantaa omien velkojiensa asemaa lainaamalla rahaa eteenpäin. Lainaajan maksukyky ei saa heiketä. (OYL 13:2)

Lainaa ei saa myöskään antaa, jos jo antohetkellä on tiedossa lainan saajan heikko tai olematon lainanmaksukyky tai maksukyvyn tiedetään olennaisesti heikkenevän. Yrityksien johto joutuu varmasti vastaamaan teoistaan, jos havaitaan pienintäkkin epäselvyyttä lainanantoperusteissa viimeistään siinä tapauksessa, kun lainan antanut yhtiö ei enää selviydy veloistaan. (OYL 13:2)

5.3 Sisäiset lainasopimukset ja ehdot

Tasapuolisuuden nimissä olisi hyvä, jos konserniyhtiössä käytetään kaikille yhtiöille samoja lainaehtoja. Lainasopimukset yhtiöiden välillä tulee laatia kirjallisesti ja niiden ehtoja tulee noudattaa. Velkakirjalaisissa on mainittu seuraavat lainasopimusta koskevat ehdot:

- lainanantajan tiedot
- lainansaajan tiedot
- lainanpääoma
- lainankorko ja viivästyskorko
- lainan erääntymisehto tai eräpäivä
- laina velkakirjanpäiväys
- saajan ja antajan allekirjoitukset
- muut lainan kulut

5.4. Lainan korko

Lainan korko määrittyy viime kädessä korkolain perusteella, ellei toisin ole velkojan ja velallisen välillä sovittu. Korkolaki ei ota kantaa lainan muihin sivukuluihin kuten järjestelypalkkioon lainan alkaessa tai muihin lainan sivukuluihin. Korkolain 12. §:n mukaan määritetään viitekoroksi Euroopan Keskuspankin viimeisin viitekorko, jonka Suomen Pankki on vahvistanut, pyöristettynä ylöspäin puolen prosenttiyksikön tarkkuudella, edelleen, jos muuta ei ole sovittu velkojan ja velallisen kesken. (Korkolaki 12 §)

Jos kyseessä on määräaikainen laina, voidaan mahdollisesti takaisinmaksun viivästyessä periä viivästyskorkoa heti seuraavasta päivästä alkaen, jolloin laina olisi tullut maksaa. Lain mukaan viivästyskorko on 7 % korkeampi kuin lainan viitekorko. (Korkolaki 4 §, 5 §)

Lainassa, jonka takaisinmaksupäivää ei ole määritelty, alkaa viivästyskorko juosta 30 päivän jälkeen siitä, kun lainan antaja on kirjallisesti vaatinut velalliselta lainantakaisin maksamista. Lainassa käytettävä viivästyskorko on sama seitsemän prosenttiyksikköä kuin määräaikaisessakin lainassa. (Korkolaki 6§)

6 VOITON/TAPPION KÄSITTELY

6.1 Konserni tuki

Konsernitukea käytetään usein kansainvälisissä konserneissa sellaisissa tilanteissa, kun konserniavustusta ei voida antaa. Konsernituen erityispiirre on se, että tuki annetaan yhtiöltä toiselle vastikkeetta, jolloin antaja ei hyödy sijoituksesta lainkaan tai luovuttaa vastikkeetta myytäviä tuotteita tai suoraa rahaa, jota ei ole tarkoituskaan saada tai periä takaisin. (Kauppakamari 2008.)

Silloin kun kyseessä on kaksi suomalaista yhtiötä, voidaan melkein poikkeuksetta käyttää konsernitukea. Konsernituen piirteitä ovat kuitenkin kotimaisten yhtiöiden välillä perimättä jätetyt korot välisistä lainoista tai perimättömät korot myyntisaamisista. Myös lainan anteeksiantaminen on useimmiten konsernitukea. Lainatapauksissa tarvitaan useimmiten päätös verottajalta ja tilintarkastajalta, kun he näkevät tapauskohtaisesti kannan tähän tulkintaan. Konsernitukena pidetään myös piilotettua tuloksensiirtoa, josta esimerkkinä voidaan käyttää alle markkinahinnan myytyjä tuotteita tai palveluita. Siinä tapauksessa, että hintapoikkeamaa havaitaan esiintyneen, on verottaja ilmoittanut katsovansa sen suoraan veronkierroksi. Alihinnoittelun lisäksi myös sisäinen ylihinnoittelu tuloksen tai yhtiönaseman parantamiseksi tulkitaan yhtäläillä veronkierroksi. (Kauppakamar, 2008.)

Konsernituki on lähes aina vähennyskelpoton, koska sen yllämainitut muodotkin ovat vähintään kyseenalaisia. Tuki voi olla vähennyskelpoista silloin, kun on kysymys normaalista esimerkiksi myyntisaamisten arvonalentumisesta. Tämän lisäksi jos tukea annetaan yhtiölle, josta konserninyhtiöt omistavat alle 10 %, on tuki vähennyskelpoinen. (Kauppakamari 2008.)

6.2 Konserniavustus

Konserniavustus poikkeaa konsernituesta sen vähennysoikeuden muodossa, konserniavustus luetaan antajansa verotuksessa kuluksi ja saajan verotuksessa tuotoksi sinä verovuonna, jona se on suoritettu. (KonsAvl 4 §)

Konserniavustus on toinen kahdesta keskeisimmästä tuloksensiirron operaattorista. Konserniavustusta voidaan myöntää, silloin kun

- emoyhtiönomistusosuus on yli yhdeksänkymmentä prosenttia
- konsernisuhde on kestänyt koko verovuoden
- molemmat yhtiöt harjoittavat elinkeinotoimintaa
- annettu avustus ei ylitä antajan elinkeinontulosta
- tilikaudet päättyvät samanaikaisesti
- molemmat yhtiöt ovat kotimaisia.

Listattujen ehtojen lisäksi pitää myös päätös konserniavustuksesta tehdä sen tilikauden aikana, jolta avustus annetaan. (KonsAvl)

6.3. Voiton siirto emoyhtiölle

Voitto siirretään yhtiöltä toiselle yleensä verotuksellisten syiden takia eli haetaan pienintä mahdollista maksettavaa veroa, avustuksilla ja osinkojen maksamatta jättämisellä voidaan myös varautua tuleviin investointeihin. Voitonjaossa käytetään yleisemmin edellä mainittua konserniavustusta silloin, kun emoyhtiön tulosta halutaan pienentää ja siirtää sitä kattamaan tytäryhtiöiden tappioita. Kun voittoa siirretään emoyhtiölle, tapahtuu se osingonjaon kautta. (Kauppakamari 2008.)

Osingonjako on varsin edullinen tapa siirtää tulosta emoyhtiölle, sillä konsernin sisäinen osingonjako on verovapaata. Verovapaus edellyttää molempien yhtiöiden olevan suomalaisia tai osinkoa jakavan yhtiön kotipaikka on EU:ssa tai muussa maassa, jonka kanssa Suomella on verosopimus asiasta. (Kauppakamari 2008.)

Jaettu osinko tulee saajalleen seuraavan tilikauden tuloksi siitä tilikaudesta lukien, kun tytäryhtiö on tuloksen tehnyt. Konsernisuhteessa olevien yhtiöiden on kuitenkin mahdollista jakaa tilikauden aikana myös ennakko-osinkoa. Ennakko-osinkomenettely käyttäytyy samalla tavalla kuin konserniavustus. Tämän kaltainen osingon jako tulee kysymykseen silloin, kun konserniavustus katsotaan verottajan silmissä konsernitueksi.

Ennakko-osinko on varsin uusi tapa siirtää tulosta emoyhtiölle, mutta KHO on hyväksynyt ennakko-osingon myös verotuksessa, kun se tapahtuu hyvän kirjanpitotavan mukaisesti. Jakaminen edellyttää siis hyvin tarkkaa menettelyä, eikä osinko saa olla missään nimessä epärealistisen suuri. (KHO 1999:6)

Jotta ennakko-osinkoa voidaan jakaa, on edellytetty seuraavien ehtojen täyttämistä:

- emoyhtiöllä on määräysvalta osinkoa jakavassa yhtiössä
- emoyhtiö tekee ennen tilikauden päätöstä päätöksen siitä, kuinka suurta osinkoa se edellyttää tytäryhtiöltä, päätös on ilmoitettava kirjallisesti
- osingon saaja ja antaja kirjaavat ennakko-osingon samanaikaisesti
- saajan tilinpäätös allekirjoitetaan vasta sitten, kun antavan osapuoli on hyväksynyt tilinpäätöksensä yhtiökokouksessa
- osingon antajan hallitus tekee ennakoivan päätöksen tilikauden osingonjakoehdotuksesta
- osingon antajan yhtiökokous tekee ennakoivan päätöksen tilikauden osingonjakoehdotuksesta
- osingon antajan varsinainen yhtiökokous tekee päätöksen ehdotusten perusteella
- antajan tekemät päätökset on annettava saajan tietoon riittävän ajoissa ennen saajan tilinpäätöksen laadintaa
- osingon antaja kirjaa annetun osingon osingonjakovelaksi ja vapaan oman pääoman vähennykseksi

Vaikka osinko maksetaan tilikauden aikana, ja se on luovutettu emoyhtiön käyttöön, on se velkaa niin kauan, kunnes varsinainen osingonjako on tilikauden päättyessä suoritettu. Tämän jälkeen saatu ennakko vähennetään varsinaisesta osingosta. (Kauppakamari 2008.)

7 YHTEENVETO

Tämän työn prosessi vei alusta loppuun asti täydet kaksi vuotta. Työn itsensä olisi voinut kirjoittaa paljon nopeammassakin aikataulussa, mutta työkiireet tekivät työhön puolentoista vuoden tauon. Osaksi pitkään taukoon oli syynä myös käytännön työ aiheen tiimoilta, joka johti uupumiseen aiheen ja sen kautta sopiva hengähdystauko oli paikallaan.

Kuitenkaan puoleksitoista vuodeksi työ ei ollut laatikossa, vaan seurasin sivusta, miten konserniyhtiönkirjanpito eteni ja millaisia uusia aiheita kannattaisi ottaa mukaan. Sisällysluettelo muodostui ja työ itsessäänkin tiivistyi loppua kohti mentäessä, koska haluttava viitekehys tarkentui kaiken aikaa.

Työn kannalta suurimmat ongelman olivat lähdemateriaalin löytämisessä. Laista löytyy tietysti aina lopullinen pohja melkein asiaan kuin asiaan. Sen sijaan muiden alan lähteiden löytäminen oli vaikeaa. Itse konsernitilinpäätöksen laatimisesta löytyi montakin opasta, mutta ne keskittyivät pääosin kertomaan vain eliminointien suorittamisesta ja tietojen keräämisestä eliminointien pohjalle. Myös tasekirjan laatimiseen olisi löytynyt hyvin tietoa.

Kirjallisten lähteiden lisäksi hiljainen tieto nousi työn kannalta suureen arvoon. Koko prosessin aikana käytiin silloisen työn puolesta keskusteluja verottajan ja tilintarkastajan kanssa. Myös toimeksiantajan kanssa käytyt pohdinnat ja neuvonpidot auttoivat monesti muovaamaan parhaan mahdollisen ratkaisun ongelmiin. Näillä keskusteluilla pyrittiin eritoten varmistumaan siitä, että tekemäni työ voisi jossain määrin olla hyödyksi toimeksiantajalle.

Työssä käsitelty aihe jätti tekijälleen paljon tietoa siitä, mitä on pienen konsernin kirjanpito. Lähinnä päällimmäiseksi jäi mielikuva nappikaupan harjoittaminen isojen toimijoiden pelisäännöillä. Siten oli helppo saada vahvasti se käsitys, ettei konsernia kannata muodostaa vain muodostamisen takia.

Jos lähtisi muodostamaan konsernia, pitäisi liikevaihdonkin olla jo kokolailla suuremman puoleista. Esimerkkikonsernin liikevaihto jäi alle kymmenen miljoonan ja tähän nähden konserni-sanaksi tuli ylimääräisiä kustannuksia lähes 50 000 euroa ja tuotoiksi ja vastaaviksi eduiksi ei juuri mitään. Myös konsernissa on osaamisen olta huippuluokkaa tai muuten sotketaan yhden firman asioiden lisäksi kaikkien firmojen asiat vielä kertaalleen keskenään.

Työn aikana tehtiin myös pohdintoja siitä, milloin konserniyhtiön muodostaminen tulee olemaan perusteltua. Kannanottoja esitettiin myös siihen, onko konsernin muodostaminen aina taloudellisesti kannattavaa. Parhaan tuloksen saamiseksi eivät parhaimmat välineetkään auta, jos jo tähtäys on pielessä. Harkittaessa konsernin muodostamista on pystyttävä vastaamaan kysymykseen, miksi ja mitä siitä hyödyimme

Työn tuloksena saatiin ennen kaikkea selvyys tutkimuksen kohteena oleviin aiheisiin. Konsernia järjesteltäessä syntyvät konserniaktiivan ja konsernipassiivan erot saatiin käsiteltä ja tilanteet, joista niitä syntyy. Rajat saatiin myös luotua myös sille, miltä osin konserninsisäistä katetta tulee eliminoida.

Konserninsisäisessä kiinteistökaupassa saatiin tehtyä esimerkin avulla, miten poistot tulee käsitellä konsernitilinpäätöksessä, jotteivät sisäiset tapahtumat vaikuttaisi tulokseen. Myös emoyhtiön kulujen jakamiseen saatiin luotua käytäntö ja kerättyä tietotaitoa, jotta myös tilitoimiston asiakasyrityksen ohjeistaminen onnistuu.

Lainojen, konsernitukien, ja avustuksien summiin saatiin myös vastauksia. Annettava konsernituki tai avustus ei saa olla antavan yrityksen tilikauden tulosta suurempi. Sama pätee myös lainoihin. Näitä päätöksiä konserniyhtiön johdon tulee rehellisin silmin arvioida tulevan tilikauden tulosta, etenkin silloin, kun edellä mainituista asioista tehdään päätöksiä kesken tilikauden.

Työn tekeminen jätti paljon hyvää ja tutustutti uusiin kontakteihin. Myös erilaisten toimijoiden seuraaminen erilaisissa organisaation tehtävissä opetti paljon siitä, minkä tyyppisiä ihmisiä kannattaa mihinkin paikkaan laittaa, sillä asioilla on harvoin tapana järjestyä itsestään. Kuitenkin vastakkaisesti asiat osaavat itsestään mennä sotkuun.

Työntekijänä sain oppia kirjanpidosta sen verran, että sen tekeminen kannattaa jättää ammattilaisille, ei allekirjoittaneelle. Lisäksi se, että kirjanpitäjä on tehnyt ensin kymmenen vuotta töitä tullakseen kirjanpitäjäksi, mutta vasta kahdenkymmenen vuoden päästä hänellä on asiasta jotain kokemusta.

Mikään työssä käsitelty asia ei ollut ainakaan tekijälleen turha. Kustannusten laskemisen periaatteet tulee aina osata työssä kuin työssä, yritysmuotoon katsomatta. Lainat, velat ja vastuu, sekä niiden hallitseminen on tulevaisuudessa todennäköisemmin asiantuntijoiden työtä, jos ottaa huomioon sen, kuinka huonosti ja usein välinpitämättömästi nykyään raha-asioitaan hoidetaan.

Työn tärkein opetus oli se, että asiat voi hoitaa monin eri tavoin, eikä yksikään toteutus ole välttämättä toistaan parempi. Ammattitaitoa on yhdistää oikea toteutus ja oikeat välineet juuri oikeaan tarpeeseen.

LÄHTEET

Arvonlisäverolaki 30.12.1993 / 1501.

Halonen, J., Jalkanen, J., Kyrölä, P., Kärppänen, M., Nurkkala, J., Nurmo, P., Penttilä-Räty, E., Sundvik, P., Suomela, M., Tolvanen, M., Torkkel, T. & Tuomala, M. 2006. IFRS Käytännön käsikirja. Helsinki: Edita Prima Oy.

Kauppakamari. 2008. Verokansio.

Jyrkiö, E., Riistamaa, V. 2004. Laskentatoimi päätöksenteon apuna. 18. painos. Porvoo: WS Bookwell Oy.

Kirjanpitolaki 30.12.1997 / 1336.

Kirjanpitolautakunnan Yleisohje. Yleisohje konsernitilinpäätöksen laatimisesta 7.11.2006. Edilex.

Korkein hallinto-oikeus 1999:6

Korkolaki 20.8.1982/633

Laki konserniavustuksesta verotuksessa 21.12.1988 / 825.

Mäkelä, L., Reponen, M., Pohjonen & S. Honkamäki, T.2009. Konsernitilinpäätöksen laadinta 2. painos. Helsinki: WSOYpro.

Osakeyhtiölaki 21.7.2006 / 624.

Pellinen, J. 2003. Kustannuslaskenta ja kannattavuusajattelu. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Punta, H., 2004. Konserniavustukset osakeyhtiölain, lahjanlupauslain ja takaisinsaan-tilain näkökulmasta. Edilex: Edita Publishing Oy.

Rasilainen, H. & Pitkänen, A. Konsernitilinpäätös. Markkinointi-instituutti.

Rekola-Nieminen, L. 2008. Konsernitilinpäätös pk-yrityksissä. 1 painos. Helsinki: Edita Prima Oy.

Tomperi, S. 2004. Käytännön kirjanpito. Edita Prima Oy

Velkakirjalaki 31.7.1947 / 622.

VELKAKIRJA

LAINANANTAJA

Yritys A Oy
1234567-8

VELALLINEN

Yritys B Oy
1234568-9

LAINAN MÄÄRÄ

x000,00 euroa

LAINA-AIKA JA KORKO

Laina annetaan toistaiseksi.

Maksamattomalle lainapääomalle maksetaan x % vuotuista korkoa. Korko lasketaan tilinpäätöshetkellä avoimesta saldosta huomioiden tilikaudenaikana tehdyt suoritukset. Jos laina on maksettu tilikauden aikana maksetaan kertynyt korko pääoman maksu yhteydessä.

MUUT LAINAEHDOT

1. Laina on vakuudeton.
2. Lainan pääoma merkitään velallisen ja lainanantajan taseeseen erillisenä eränä.
3. Laina annetaan ja palautetaan tilisiirtona

Lainapääoma kuitataan saaduksi kokonaisuudessaan.

Kouvolassa 6.10.2006

Velallinen

Lainanantaja